

EĞİTİMDE EŞİTLİK KAPSAMINDA OKULLARIN ALTYAPI YETERLİLİĞİ

*Süleyman GÖKSOY

Özet

Okulların amaçlarına ulaşabilmesi, öğrencilerde bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırabilmek dolayısıyla öğrenme çıktılarının niteliğinin artırılabilmesinin en önemli ön şartı okul ve sınıflardaki fiziki ortam ve olanakların yeterli nicelikte ve nitelikte olmasıdır. Mevcut çalışma ile okullardaki mevcut fiziki mekanların yeterliliği eğitimcilerin görüşleri doğrultusunda betimlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden nitel durum yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde nitel veri çözümleme tekniği olarak içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma ile elde edilen sonuçlar; fiziki mekanların yeterliliği, etkililiği okuldan okula ve aynı okulda kişiden kişiye değişmekte, farklı algılanmaktadır. Dolayısıyla bazı fiziki alt yapı kimi okullarda yeterli iken kimi okullarda yetersiz durumdadır. Okullarında; tuvaletler, okul bahçesi, sınıf düzenleri, sınıf içi materyaller, okul güvenliği, spor salonu, konferans salonu ve kantin, okul bina ve diğer fiziki mekanları, okul bahçesinin zemin kaplaması ve okul bahçesindeki çöp kutuları, okul bahçesinin ders dışında da kullanılmak üzere düzenlenmesi, boş vakitlerini okul bahçesinde geçirilmesi, dinlenme alanlarıyla oyun alanı ayrılması, ısınma, teknolojik malzemeler, sınıf yazı tahtaları ve aydınlanma, okulda spor salonu, oyun alanları, sosyal-kültürel etkinlik alanı, branş derslikleri gibi mekanlar ve bunlardaki yetersizlikler öne çıkmaktadır. Mevcut sonuçlar, okulların fiziki yapı, donanım, alt yapı, materyal boyutlarında belli bir standartların olmadığı ve üst birimler tarafından sağlanamadığı şeklinde yorumlanabilir.

Anahtar Kavramlar: Fiziki kaynaklar, eşitlik, durum çalışması

INFRASTRUCTURAL COMPETENCY OF SCHOOLS IN TERMS OF EQUALITY IN EDUCATION

Abstract

The most important precondition for schools to accomplish their goals, to provide students with necessary information, skills, attitudes and values and accordingly to improve the quality of the outputs is that physical conditions and opportunities in schools and classrooms should have quality and quantification. The current research aims to represent the existing physical environment and facilities in schools according to opinions of educators, case study method from qualitative research methods was used in the research. Purposeful sampling method was used in determining the study group. Structured question form was utilized. Also content analysis was used as the qualitative data analysis technique in data analysis. The results obtained are as follows; competency and efficacy of physical environment depend on schools and individuals. They are perceived differently. Therefore, while physical substructures are sufficient in some schools, the others lack some requirements. The insufficiencies in schools appear in restrooms, schooyards, classroom organisation, in-class materials, school security, gym, conference rooms, canteen, school building, floor covering of the yard and garbage cans. Also there are incompetencies in heating, technological equipments, white boards, lightning, playgrounds, social and cultural activity areas and branch classrooms. It is obtained that the schoolyards should be arranged for extracurricular activities, students should be enabled to spend time in the schoolyards and rest areas should be separated from playgrounds. The current results demonstrate that physical structure, equipment, substructure and materials of the schools do not have particular standards and that they are not provided by higher units.

Key Words: Physical conditions, equality, case study

*Doç. Dr. Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı goksoys@hotmail.com

Problem Durumu

Eğitim bireye; bilişsel, sosyal, duyuşsal ve bedensel yönden bilgi, beceri, tutum, değer ve alışkanlıklar kazandırma, bireyin kendini gerçekleştirme, kendine özgü öğrenme yapıları oluşturma süreci olarak görülebilir. Öğrencinin her yönü ile nitelikli yetiştirilmesinde öğrenme çevresi, ortamı, öğrenme alanları ve bunların alt yapısı, materyali, teknolojisi önem arz etmektedir. Eđitimin özellikle örgün eğitimin gerçekleştiği mekanların başında gelen okulların fiziki altyapısı birçok unsuru içermektedir. Bunlardan bazıları; binalar, okul bahçesi, yiyecek hizmetlerinin verildiği mekanlar, ulaşım, güvenlik (yangın, acil yardım, deprem gibi), temizlik, bilgi işlem teknolojileri (ekipman, teknik destek, personel eğitimi), kütüphane ve medya merkezleri, okulların konumu, kapasitesi ve dış mekanları, okul binasının işleyiş ve bakımı, engelli bireyler için ortam, derslikler, laboratuvarlar, beden eğitimi ve spor salonlardır. Okul fiziki mekanları öğretme- öğrenme hizmetlerinin niteliğinde önemli rol oynarlar. Şöyle ki okul fiziki ortamı öğrenci başarısını artırma veya kısıtlama rolleri ile başarıyı olumlu veya olumsuz yönde etkilerler.

Çevrenin insan davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili yapılan araştırma sonuçları; içinde bulunulan ya da yaşanan ortamda kullanılan fiziki unsurların (renk, tasarım, düzen vb.) algıları etkileyerek davranışlara yön verdiğini göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında davranış değişikliği bir bakıma çevresel unsurların tasarlanması ile de ilgilidir. Davranış değişikliği için gerekli koşullardan biri ortamdır. Uygun davranış ancak uygun ortamda kazandırılabilir (Dönmez, 2004). Eğitim örgütlerinde yapılan çalışmalar da, okulların fiziksel ve sosyal çevrelerinin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin tutum, davranış ve motivasyonları üzerinde önemli etkileri olduğunu göstermektedir (Özer, 2014).

Çevre değişkenleri bir davranışın güdüleyicisi olabileceği gibi, engelleyicisi de olabilir. Bu iki yönlü etki, hem yakın, hem de uzak çevreden gelir. Burada yakın çevre, öğrencinin her gün içinde bulunduğu çevredir. Sınıf, okul, aile, boş zaman geçirme alanları. Uzak çevre, onu zaman zaman etkileyen diğer öğelerden oluşur. Bunlar kendi toplumunun yaşama biçimlerinden, çeşitli araçlarla edindiği, diğer ülkelerin insanların yaşama biçimlerine kadar uzanır. Okulun fiziksel yapısı, görünümü, kullanılışı, sağlık koşullarına uygunluğu uygun ve çekici olmalıdır. Fiziksel yapı ve düzenlenişin çekiciliği, öğrenciyi zamanını okul içinde kullanmaya yönelmeli, öğrenci sokağa yönelme gereksinimi duymamalıdır (Başar, 1994). Dolayısıyla öğrenme çevresinin düzenlenmesi, kontrolü, yönetimi, öğrenmeye elverişli hale getirilmesi, planlanması, uygulanması gerekmektedir (Arı, Saban, 2000).

Fiziksel ortam eğitim etkinlikleri için ayrılan mekanın özelliklerini belirtir. Sıra, masa, dolap, boş alanlar, mekan, ısı, ışık ve renk düzeni gibi bir dizi etken, ortamın fiziki değişkenlerini oluşturur. Öğretmen-öğrenci ilişkileri, geniş ölçüde bu fiziksel değişkenler tarafından etkilenir. Çünkü fiziksel ortamın uygunluğu, etkili öğrenme-öğretme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır (Aydın, A. 2014). Bu yönü ile bakıldığında okulların fiziki altyapısı, bina ve donamlarının öğrenci başarısında doğrudan önemli bir rolü vardır. Belirtilen unsurların öğretim-öğrenme hizmetine uygun olarak; dizayn edilmesi, temin edilmesi, sağlanması ve okulların amaçlarını gerçekleştirecek şekilde kullanılması gerekmektedir. Okulların etkili olabilmesi ve amaçlarına ulaşabilmesinin bir yolu da; fiziki ortam ve olanakların yeterli nicelikte ve nitelikte olması ile ilgilidir. Araştırma ile okulların mevcut fiziki alt yapı durumları, fiziki alt yapıların yeterliliği, kullanımı, korunması ve geliştirilmesi durumları analiz edilmiştir ve aşağıdaki soruya cevap aranmıştır:

Eğitimde fırsat eşitliği kapsamında okullardaki mevcut fiziki mekanların yeterliliği nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden nitel durum yöntemi kullanılmıştır. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Durum çalışmasında bir ya da birkaç duruma ilişkin etkenler bütüncül bir yaklaşımla araştırılıp ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanmaktadır (Yıldırım, Şimşek, 2005). Araştırmada okulların fiziki alt yapı durumlarının belirlenmesi araştırılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu amaçla Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalında lisans üstü eğitim gören eğitimcilerin görev yaptıkları okullarındaki eğitimciler oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. (formun hazırlanma sürecinde literatür ile mevzuat taranmış, elde edilen bilgilere dayalı soru formuna son hali verilmiştir) Nitel araştırma geleneği içerisinde geçerlik ve güvenilirlik gibi kavramlar yerine inandırıcılık ve aktarılabirlik gibi kavramların daha fazla tercih edildiği görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde nitel veri çözümleme tekniği olarak içerik analizi kullanılmıştır. Gizliliği sağlamak açısından okullara (A, B, ve C) şeklinde harfler verilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada yer alan alt problemlere yönelik elde edilen bulgular ve yorumlar aşağıda verilmektedir.

Okullardaki mevcut fiziki mekanların yeterliliği

Okullardaki fiziki mekanların yeterliliği ile ilgili eğitimcilerin görüşleri Tablo 1.a'da sunulmuştur.

Tablo 1. (A) Okulu eğitimcilerin göre

	Yeterli (f)	Normal (f)	Yetersiz (f)
Teknolojik materyaller	2	9	7
Sosyal aktivite mekanları	5	6	7
Kantin	1	5	12
Okul bahçesi	11	3	4
Tuvaletler	16	2	
Konferans salonu	7		11
Spor salonu	6		12
Öğrenci sıraları	4	4	10
Okul güvenliği	2	1	15
Isı sistemi	7	6	5
Panolar	9	6	3
Sınıf içi materyaller		7	11
Okul genel temizliği	8	10	
Sınıf düzeni	5	4	9
Okul ve sınıf boyası	12	1	5

Okullarda görev yapan eğitimcilerine göre okullarında; tuvaletler, okul bahçesi, panolar, okul ve sınıf boyası yeterli iken; sınıf düzenleri, sınıf içi materyaller, okul güvenliği, spor salonu, konferans salonu ve kantin gibi mekanlar öncelikle yetersiz olan mekanların başında gelmektedir.

Tablo 2- (B) Okulu eğitimcilerine göre

	Yeterli (f)	Normal (f)	Yetersiz (f)
Okul bina ve diğer fiziki mekanlar	5	3	2
Okul bahçesinde kendimi güvende hissedirim	3	4	3
Okul bahçesinde yeterince yeşil alan vardır		2	8
Okul bahçesinde oyun alanları yeterlidir	2	4	4
Okul içi ve dışı temizdir	4	2	4
Okul bahçesi ders dışında da kullanılmak üzere düzenlenmiştir		2	8
Boş vakitlerimi okul bahçesinde geçiririm			10
Dinlenme alanlarıyla oyun alanı ayrılmıştır	1	4	5

Okul bahçesindeki oyun alanları boyanarak düzenlenmiştir			10
Okul bahçesinde giriş- çıkış kapıları yeterlidir		1	9
Okul bahçesinin zemin kaplamasından memnunum	7	1	2
Okul bahçesinin duvar-demir renklerinden memnunum	4	4	2
Engelli öğrencilere uygun oyun alanı vardır		2	10
Okul bahçesinde kendimiz ağaç ve çiçek yetiştirebiliriz		4	7
Okul bahçesinde yeterli sayıda çöp kutusu vardır	8	2	

Eğitimciler, okul bina ve diğer fiziki mekanları, okul bahçesinin zemin kaplamasını ve okul bahçesindeki çöp kutularını yeterli görürlerken diğer fiziki mekan ve donanımları yetersiz veya normal düzeyde algılamaktadırlar.

Tablo 3- (C) Okulu eğitimcilerine göre

	Yeterli (f)	Normal (f)	Yetersiz (f)
Okul temizliği	13	12	3
Laboratuvar	5	11	9
Sınıf öğrenci durumu	4	7	22
Okul kantini	12	9	8
Sosyal aktivite mekanları	8	9	9
Bahçe durumu	5	11	3
Spor salonu	3	3	7
Sınıf büyüklüğü	2	3	17
Okul güvenliği	2	1	17
Sıra masa kullanışlılığı	1	5	19
Tuvalet temizliği	12	11	5
Konferans salonu	1	2	24
Deprem riski	1	2	24
Merdiven ve koridorlar	6	9	15
Duvar boyaları	2	12	4
Tahta kalemi	7	7	11
Okul büyüklüğü	1	1	24
Isı sistemi	7	8	9
Panolar	4	12	6
Sınıf malzemeleri	6	10	8
Teknolojik malzemeler	8	9	9
Sınıf düzeni	9	10	10

Eğitimcilere göre okulların fiziki mekan durumu göreceli olarak algılanmaktadır. Okul temizliği yeterli görülürken diğer bir çok boyut normal veya yetersiz düzeyde algılanmıştır.

Tablo 4- (D) Okulu eğitimcilerine göre

	Yeterli (f)	Normal (f)	Yetersiz (f)
--	-------------	------------	--------------

Gürültü (dış mekan)	6	21	
Işık aydınlanma, havalandırma	13	13	1
Spor salonu			27
Teknoloji	5	22	8
Bina	1	19	7
Gürültü (iç mekan)	1	20	6
Laboratuvar	2	23	2
Oyun alanı	1	11	15
Sosyal-kültürel etkinlik alanı		11	16
Güvenlik	8	16	3
Branş dersliği	2	8	17
Temizlik	13	14	
Görünüm	1	19	7
Kütüphane	8	14	5
Isı	17	10	
Mekan düzeni	3	22	2
Renk	1	17	9
Öğretmen ofisi	4	10	13

Eğitimciler, okulda spor salonu, oyun alanları, sosyal-kültürel etkinlik alanı, branş derslikleri, ofisleri bariz yetersiz olan alanlar iken diğer alanlar yeterli veya normal düzeyde olduğu görüşündedirler.

SONUÇLAR

Okulların amaçlarına ulaşabilmesi, öğrencilerde bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırabilmek dolayısıyla öğrenme çıktılarının niteliğinin artırılabilmesinin en önemli ön şartı okul ve sınıflardaki fiziki ortam ve olanakların yeterli nicelikte ve nitelikte olmasıdır. Mevcut araştırma ile okul ve öğrenme mekanlarının ne oranda fiziki alt yapı, donanım ve eğitimsel materyallere ne oranda sahip olduğu eğitimcilerin görüşleri doğrultusunda betimlenmeye çalışılmıştır. Eğitimcilere göre okullardaki fiziki mekanlar yeterliliği, etkililiği okuldan okula ve aynı okulda kişiden kişiye değişmekte, farklı algılanmaktadır. Dolayısıyla bazı fiziki alt yapı kimi okullarda yeterli iken kimi okullarda yetersiz durumdadır. Okullarındaki; tuvaletler, okul bahçesi, sınıf düzenleri, sınıf içi materyaller, okul güvenliği, spor salonu, konferans salonu ve kantin, okul bina ve diğer fiziki mekanları, okul bahçesinin zemin kaplaması ve okul bahçesindeki çöp kutuları, okul bahçesinin ders dışında da kullanılmak üzere düzenlenmesi, boş vakitlerini okul bahçesinde geçirilmesi, dinlenme alanlarıyla oyun alanı ayrılması, ısınma, teknolojik malzemeler, sınıf yazı tahtaları ve aydınlanma, okulda spor salonu, oyun alanları, sosyal-kültürel etkinlik alanı, branş derslikleri gibi mekanlar ve bunlardaki yetersizlikler öne çıkmaktadır. Mevcut sonuçlar, okulların fiziki yapı, donanım,

alt yapı, materyal boyutlarında belli bir standartların olmadığı ve üst birimler tarafından sağlanamadığı şeklinde yorumlanabilir.

KAYNAKLAR

Arı, R., Saban, A. (2000). Sınıf Yönetimi. Konya: Ceylan Ofset.

Aydın, Ayhan, (2014). Sınıf Yönetimi. Ankara, Pegem Akademi.

Başar. H. (1994). Sınıf Yönetimi. Ankara, Pegem Akademi.

Çepni, S. (2012). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş. Geliştirilmiş 6. Baskı, Trabzon: Celepler Matbaacılık.

Dönmez, B. (2004). Sosyal bir sistem olarak sınıf ve sınıfın öğrenme iklimi. M. Şişman ve S. Turan (Ed.), Sınıf Yönetimi. Ankara, Pegem Akademi.

Ekiz, D. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri, Ankara: Anı Yayıncılık,

Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi –kavramlar, ilkeler, teknikler*. 22. Baskı Ankara: Nobel Yayınevi.

Özer. N. (2014). Sınıfın Fiziksel Ortamı ve Yönetimi. T. Argon, Ş. Sezgin Nartgün (Ed.), Sınıf Yönetimi. Ankara: Maya Akademi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, (5. bs.), Ankara: Seçkin.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, (6. bs.), Ankara: Seçkin Yayınları.

Yılmaz, G. K. (2015). Durum çalışması, (ed.) m. metin eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. (s.261-285), Ankara, Pegem A Akademi.

Yin, R. K. (2003). Case study research: design and methods (3rd ed.). Thousand Oaks, CA:Sage.